

CÁC TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ CHƯƠNG TRÌNH ĐÀO TẠO ĐẠI HỌC THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ

• **ThS. TRẦN THỊ HOÀI**
Đại học Quốc gia Hà Nội

Nghị quyết 14/2005/NQ-CP về đổi mới cơ bản và toàn diện giáo dục đại học Việt Nam giai đoạn 2006-2020 có nêu rõ "Xây dựng và thực hiện lộ trình chuyển sang chế độ đào tạo theo hệ thống tín chỉ, tạo điều kiện thuận lợi để người học tích lũy kiến thức, chuyển đổi ngành nghề, liên thông, chuyển tiếp tới các cấp học tiếp theo ở trong nước và ở nước ngoài"(1). Để thực hiện chủ trương này có hiệu quả, trước tiên các trường đại học cần xây dựng chương trình đào tạo theo học chế tín chỉ, sau đó tổ chức xây dựng đề cương học phần cho tất cả các học phần trong chương trình đào tạo.

Trên cơ sở tham khảo các tài liệu về đánh giá chương trình đào tạo ở trong nước, nước ngoài và thực tiễn công tác đánh giá chương trình đào tạo đại học hiện nay ở một số cơ sở đào tạo đại học, tác giả bài viết xin đề xuất việc đánh giá chương trình đào tạo đại học theo học chế tín chỉ dưới dạng các tiêu chuẩn và các tiêu chí. Số tiêu chuẩn được phân bổ theo cấu trúc của chương trình đào tạo đại học, bao gồm 5 tiêu chuẩn: mục tiêu đào tạo, nội dung đào tạo, thời lượng, kế hoạch đào tạo, đề cương học phần và các tiêu chí kèm theo như sau:

* Tiêu chuẩn 1 - Mục tiêu đào tạo

Mục tiêu đào tạo phù hợp với sứ mạng, mục tiêu giáo dục và chức năng, nhiệm vụ của nhà trường, đồng thời gắn với nhu cầu học tập của người học, nhu cầu nguồn nhân lực của thị trường lao động, phù hợp với cấp học đại học và hệ đào tạo, theo đúng mục tiêu ghi trong Luật Giáo dục nhằm đáp ứng yêu cầu nguồn nhân lực phát triển kinh tế - xã hội, sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Mục tiêu đào tạo cần rõ ràng, chính xác và có tính khả thi bao gồm mục tiêu chung và mục tiêu cụ thể. Mục tiêu cụ thể bao gồm mục tiêu về kiến thức, kỹ năng và thái độ của người tốt nghiệp đại học.

Tiêu chí 1- Mục tiêu về kiến thức: Nêu đầy đủ và rõ ràng trình độ cần đạt được của các loại kiến thức trang bị cho người học ở từng khối kiến thức giáo dục đại cương và giáo dục chuyên nghiệp.

Tiêu chí 2- Mục tiêu về kỹ năng: Nêu đầy đủ và rõ ràng các kỹ năng trang bị cho người học như các kỹ năng sử dụng tin học, thu thập thông tin, giao tiếp chuyên môn, thực hành nghề nghiệp, ... và các kỹ năng cụ thể của ngành đào tạo.

Tiêu chí 3 - Mục tiêu về thái độ: Thái độ của người học đối với cộng đồng; tinh thần trách nhiệm và đạo đức nghề nghiệp cần được rèn luyện.

*Tiêu chuẩn 2 - Nội dung chương trình đào tạo

Chương trình đào tạo gồm một hệ thống các học phần nhằm trang bị cho người học những kiến thức, kỹ năng và thái độ đáp ứng yêu cầu của cơ sở sử dụng nguồn nhân lực, đáp ứng mục tiêu của chương trình đào tạo theo các văn bản pháp quy của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Chương trình đào tạo phù hợp với tâm lý và mong muốn của người học, sứ mạng của nhà trường, mục tiêu của sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước và xu thế toàn cầu hoá.

Tiêu chí 1- Đảm bảo tính khoa học, hệ thống: Chương trình đào tạo cần xây dựng theo cách tiếp cận phát triển. Chương trình đào tạo có bố cục chặt chẽ, bao gồm hệ thống các kiến thức cốt lõi và cần thiết nhất của ngành đào tạo theo chương trình khung của Bộ Giáo dục và Đào tạo; được chia thành các khối kiến thức cơ bản, cơ sở và nhập môn các chuyên ngành chính của ngành nghề đào tạo. Chương trình đào tạo quy định rõ các loại học phần là bắt buộc, tự chọn theo định hướng hay tự chọn theo năng khiếu. Mỗi học phần mang nội dung kiến

thức khoa học cốt lõi nhất, không trùng lặp nội dung với những học phần khác.

Tiêu chí 2- Đảm bảo tính cập nhật: Chương trình đào tạo được định kỳ bổ sung, điều chỉnh. Chương trình đào tạo bao gồm những học phần cập nhật của ngành nghề đào tạo, những kiến thức và kỹ năng mới được phát triển trong những năm gần đây, tạo điều kiện cho người học tiếp cận với tri thức hiện đại của khu vực và thế giới cũng như khả năng áp dụng vào thực tiễn của Việt Nam.

Tiêu chí 3- Đảm bảo tính khả thi: Chương trình đào tạo cần phù hợp với trình độ và quỹ thời gian của người học, phù hợp với điều kiện về cơ sở vật chất, đội ngũ giảng viên ... của cơ sở đào tạo.

Tiêu chí 4 - Đảm bảo tính kế thừa: Chương trình đào tạo bao gồm các học phần có nội dung kế thừa để phát triển các kiến thức học được từ các cấp học phổ thông đến các học phần học trước trong chương trình đào tạo.

Tiêu chí 5- Đảm bảo tính tích hợp: Chương trình đào tạo cần có các học phần tích hợp kiến thức nhằm phát triển tính liên ngành, tăng hiệu quả đào tạo và đảm bảo số lượng học phần của chương trình đào tạo phù hợp. Không xây dựng chương trình đào tạo gồm quá nhiều học phần.

Tiêu chí 6- Đảm bảo tính liên thông: Chương trình đào tạo được thiết kế theo hướng liên thông hợp lý giữa các trình độ, các phương thức tổ chức đào tạo và giữa các ngành trong và ngoài cơ sở đào tạo.

Tiêu chí 7- Đảm bảo tính cân đối: Tỷ lệ nội dung cũng như thời lượng giữa các khối kiến thức về tự nhiên và xã hội; lý thuyết và thực hành; kiến thức giáo dục đại cương và giáo dục chuyên nghiệp cần phân bổ hợp lý theo mục tiêu của chương trình đào tạo.

Tiêu chí 8- Đảm bảo tính mềm dẻo: Ngoài các học phần bắt buộc, chương trình đào tạo còn có nhiều học phần tự chọn, giúp người học có thể chọn các học phần phù hợp với định hướng nghề nghiệp, sở thích và khả năng của mỗi cá nhân.

Tiêu chí 9- Phù hợp với thực tiễn: Chương trình đào tạo cung cấp các kiến thức đáp ứng yêu cầu của người sử dụng nguồn nhân lực và

thực tiễn Việt Nam.

*** Tiêu chuẩn 3 - Thời lượng, bao gồm những tiêu chí sau:**

Tiêu chí 1- Đảm bảo phân bổ hợp lý: Tổng số tín chỉ của chương trình đào tạo phù hợp với mục tiêu đào tạo, danh hiệu tốt nghiệp của người học (bác sĩ, kỹ sư, cử nhân ...). Căn cứ vào quỹ thời gian trung bình (trong một tuần và số tuần thực học trong một năm học) mà người học có thể dành cho việc học tập thì chương trình đào tạo đại học 4 năm sẽ có thời lượng vào khoảng 120 đến 140 tín chỉ. Số tín chỉ của từng khối kiến thức trong chương trình đào tạo phù hợp với ngành đào tạo và chương trình khung của Bộ Giáo dục và Đào tạo, đảm bảo tỷ lệ thời lượng giữa các khối kiến thức hợp lý.

Tiêu chí 2- Đảm bảo hiệu quả: Số giờ tín chỉ của từng học phần phải phù hợp với khối lượng và nội dung giảng dạy. Những học phần người học khó tự học cần tăng cường số giờ tín chỉ, những học phần người học có thể tự học được cần giảm số giờ tín chỉ. Không quá nhiều học phần có thời lượng nhỏ.

*** Tiêu chuẩn 4 - Kế hoạch đào tạo, bao gồm những tiêu chí sau:**

Tiêu chí 1- Đảm bảo tính khoa học: Kế hoạch triển khai đào tạo đáp ứng điều kiện của người học, thuận lợi cho người học đăng ký các học phần phù hợp với mỗi cá nhân. Bố trí giảng dạy rải đều ra trong cả khoá học đối với các học phần không bị ràng buộc bởi các học phần khác (không đòi hỏi điều kiện tiên quyết và không phải là điều kiện tiên quyết của học phần khác).

Tiêu chí 2- Đảm bảo tính trình tự: Danh sách các học phần cho người học đăng ký học ở từng học kỳ đảm bảo theo đúng trình tự lôgic của các học phần. Từ danh sách này mỗi người học tự chọn cho mình một số học phần nhất định và lên kế hoạch học tập cho từng học kỳ. Các học phần cơ bản, cơ sở phần lớn được bố trí học trước, các học phần chuyên ngành học sau nhưng vẫn đảm bảo cho người học giỏi có thể học vượt và người học kém có thể kéo dài thời gian học tập.

Tiêu chí 3- Đảm bảo hiệu quả: Các môn học có nội dung và thời lượng lớn cần chia thành các học phần nhỏ hơn sao cho mỗi học phần được giảng dạy trọn vẹn trong một học kỳ. Các học phần dùng chung cho nhiều ngành đào tạo được bố trí cho người học các ngành đó đăng ký

học chung.

Tiêu chí 4- Đảm bảo tính khả thi: Kế hoạch đào tạo phù hợp với điều kiện về cơ sở vật chất, đội ngũ giảng viên... của cơ sở đào tạo.

***Tiêu chuẩn 5 - Đề cương học phần**

Đề cương của tất cả các học phần trong chương trình đào tạo cần biên soạn đầy đủ, theo mẫu thống nhất và công bố vào đầu mỗi học kỳ để giúp người học chủ động trong việc tham khảo tài liệu, chuẩn bị kế hoạch học tập, tự học và thi tích lũy tín chỉ. Về phía nhà trường, thông qua các đề cương này có thể quản lý được nội dung giảng dạy của giảng viên, nhất là những học phần có nhiều giảng viên cùng tham gia giảng dạy.

Đề cương học phần cần biên soạn kỹ để đảm bảo:

- Cung cấp cho người học thông tin về mục đích, nội dung học phần và yêu cầu học tập;
- Đáp ứng yêu cầu của phương thức đào tạo theo tín chỉ và là cơ sở để thực hiện đổi mới phương pháp dạy - học và kiểm tra - đánh giá;
- Tạo ra một công cụ pháp lý để có thể kiểm tra việc giảng dạy của giảng viên và việc học tập của người học;
- Đẩy mạnh khâu tự học, tự nghiên cứu, nâng cao tính chủ động, sáng tạo của người học.

Đề cương học phần cần được đánh giá theo các tiêu chí sau đây:

Tiêu chí 1- Thông tin về giảng viên: Có đầy đủ các thông tin về họ tên giảng viên, chức danh, học hàm, học vị, đơn vị công tác, địa chỉ liên hệ, điện thoại, e-mail, các hướng nghiên cứu chính và thông tin về trợ giảng (nếu có).

Tiêu chí 2- Thông tin chung về học phần: Có đầy đủ các thông tin về tên học phần (tiếng Việt, Tiếng Anh), trình độ học phần, mã số của học phần (theo trình độ học phần), số tín chỉ, học phần bắt buộc hay tự chọn, các học phần tiên quyết (phải tích lũy trước), các học phần học trước (đã học qua), các yêu cầu đối với học phần (nếu có), địa chỉ khoa/bộ môn phụ trách học phần.

Tiêu chí 3- Mục tiêu của học phần

Mục tiêu chung của học phần: Nêu đầy đủ và rõ ràng các mục tiêu về kiến thức, thái độ và vị trí (ý nghĩa, giá trị) của học phần trong chương trình đào tạo. Mục tiêu của học phần phù hợp với

mục tiêu chung của cả chương trình đào tạo của ngành.

Mục tiêu cụ thể của học phần: Nêu rõ mức độ của các kiến thức, kỹ năng và thái độ trang bị cho người học sau khi học xong học phần. Mục tiêu về kiến thức được viết cho từng nội dung học phần; mục tiêu về kỹ năng được viết cho từng bài thực hành.

Tiêu chí 4- Nội dung học phần: Nội dung học phần bao gồm nội dung tóm tắt và nội dung chi tiết với đầy đủ tên các chương, mục, tiểu mục. Nội dung học phần cần hiện đại, đáp ứng mục tiêu đào tạo của học phần; phù hợp với trình độ, tâm lý và mong muốn của người học.

Tiêu chí 5- Thời lượng: Tỷ lệ thời lượng lý thuyết/Thực hành của học phần phù hợp với nội dung giảng dạy. Số giờ tín chỉ của từng hoạt động (số giờ lý thuyết, bài tập, thực hành...) được quy định cụ thể cho từng chương, mục của học phần.

Tiêu chí 6- Hình thức kiểm tra - đánh giá kết quả học tập: Ghi rõ các yêu cầu về đánh giá việc tham gia học tập trên lớp, tự học, tự nghiên cứu, hoạt động theo nhóm, kiểm tra - đánh giá giữa kì, kiểm tra - đánh giá cuối kì. Thời gian thi, kiểm tra được nêu rõ ràng, cụ thể. Hình thức kiểm tra - đánh giá kết quả học tập cần:

- *Khoa học:* Hình thức và nội dung kiểm tra - đánh giá khoa học, phù hợp với nội dung và thang điểm tích lũy của học phần.

- *Chính xác:* Sử dụng các công cụ đánh giá chính xác và có kế hoạch đánh giá quá trình người học tiếp thu kiến thức theo đúng yêu cầu của mục tiêu học phần.

- *Khách quan và công bằng:* Sử dụng các công cụ đánh giá khách quan và công bằng đối với kiến thức người học tiếp thu được.

- *Đa dạng:* Sử dụng linh hoạt các loại hình kiểm tra - đánh giá như vấn đáp, bài viết tự luận, trắc nghiệm khách quan, tiểu luận, bài tập lớn, khoá luận, đồ án, ...

Tiêu chí 7- Thang điểm: Phân rõ trọng số cho từng thành phần điểm của học phần (các bài thi, kiểm tra đánh giá giữa và cuối kỳ) và thang điểm sử dụng để đánh giá tiếp thu học phần.

Tiêu chí 8- Phương pháp giảng dạy: Đa dạng hoá các phương pháp giảng dạy. Coi trọng việc bồi dưỡng ý thức tự giác trong học tập; năng

lực tự học, tự nghiên cứu, phát triển tư duy sáng tạo, năng lực giải quyết vấn đề, rèn luyện kỹ năng thực hành, tạo điều kiện cho người học tham gia nghiên cứu, thực nghiệm và ứng dụng. Phương pháp giảng dạy triển khai ghi trong đề cương học phần phải:

- Phù hợp với mục tiêu của học phần,
- Phù hợp với đặc điểm của học phần,
- Phù hợp với hình thức tổ chức dạy học,
- Phù hợp với hình thức và yêu cầu kiểm tra - đánh giá,
- Phù hợp với đặc điểm và khả năng tiếp thu của sinh viên, phát huy tính tích cực nhận thức của sinh viên,
- Phù hợp với cơ sở vật chất, thiết bị dạy - học và học liệu.

Tiêu chí 9- Học liệu

- *Đầy đủ:* Đảm bảo mỗi học phần đều có đề cương học phần, bài giảng, giáo trình và tài liệu tham khảo giao cho người học tự nhân bản.

- *Cập nhật:* Các học liệu có nội dung cập nhật nhất trong lĩnh vực chuyên môn.

- *Phù hợp:* Nội dung các học liệu phù hợp với mục tiêu, nội dung và yêu cầu của học phần.

- *Đa dạng:* Học liệu đa dạng như giáo trình, bài giảng, tài liệu tham khảo, ebook, băng hình... từ nhiều nguồn cung cấp và các địa chỉ cung cấp học liệu rõ ràng và người học có thể tìm được tài liệu dễ dàng. Học liệu được phân biệt rõ thành 2 loại: học liệu bắt buộc và học liệu khuyến khích nghiên cứu thêm.

Đào tạo theo học chế tín chỉ là giải pháp đột phá trong đổi mới giáo dục đại học - đổi mới chương trình đào tạo, đổi mới qui trình tổ chức đào tạo và đổi mới quản lý chất lượng đào tạo. Sự thành công của phương thức đào tạo này phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó yếu tố quan trọng nhất là chương trình đào tạo đại học theo học chế tín chỉ.

Để đánh giá mức độ đáp ứng của một chương trình đào tạo đại học, cách tốt nhất là đánh giá theo các tiêu chuẩn và tiêu chí xác định. Các tiêu chuẩn và tiêu chí đánh giá chương trình đào tạo đại học theo học chế tín chỉ không chỉ có giá trị trong đánh giá thuần túy mà còn có giá trị trong định hướng xây dựng chương trình đào tạo nhằm đảm bảo chất lượng và hiệu quả.

Vì vậy, chúng tôi xin đề xuất bộ tiêu chí đánh giá chương trình đào tạo đại học theo học chế tín chỉ như trên. Chúng tôi rất mong được các học giả trao đổi, bổ sung cho bộ tiêu chí này được hoàn thiện.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Nghị quyết về đổi mới cơ bản và toàn diện giáo dục đại học Việt Nam giai đoạn 2006-2020* của Chính phủ, số 14/2005/NQ-CP, ngày 02 tháng 11 năm 2005.
2. *Tài liệu hướng dẫn tìm minh chứng tự đánh giá chương trình đào tạo trong kiểm định chất lượng giáo dục đại học theo tiêu chuẩn của mạng lưới các trường đại học khu vực Đông Nam Á*, Đại học Quốc gia Hà Nội, 2005.
3. *Tài liệu tập huấn và tham khảo về phương thức đào tạo theo tín chỉ*, Đại học Quốc gia Hà Nội, 2006.
4. "Xây dựng chương trình đào tạo theo học chế tín chỉ có sử dụng Internet", Kỷ yếu hội thảo tại Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, 2006.
5. Đinh Triều Liên, *Lý luận về phương pháp đánh giá chương trình đào tạo mới*, NXBGD Nhân dân Bắc Kinh, 2003, tài liệu dịch.
6. Lê Đức Ngọc (5/2001), "Chương trình chi tiết môn học Công cụ để đảm bảo chất lượng". Kỷ yếu hội thảo "Nâng cao chất lượng đào tạo" lần II do Ban liên lạc các trường đại học và cao đẳng Việt Nam tổ chức tại Đại học Đà Lạt.
7. Lê Đức Ngọc (11/2006), "Mục tiêu, chương trình và các nguyên tắc chính trong đào tạo theo học chế tín chỉ", Kỷ yếu hội thảo "Học chế tín chỉ- Nhận thức và các kinh nghiệm triển khai trong các trường đại học và cao đẳng Việt Nam" do Ban liên lạc các trường đại học và cao đẳng Việt Nam tổ chức tại Đại học Đà Nẵng.
8. Ủy ban công nhận kỹ thuật và công nghệ thuộc tổ chức Kiểm định chất lượng chương trình đào tạo ABET của Mỹ (2004), *Các tiêu chí đánh giá chương trình đào tạo đại học các ngành công nghệ, khoa học ứng dụng, kỹ thuật*, tài liệu dịch.
9. John M. Owen (1993), *Program Evaluation Forms and Approaches*, Allen and Unwin, Sydney.

SUMMARY

The article suggests five such criteria for the evaluation of the higher education training program based on credits as training objectives, contents, time frame, plan, credit outline and accompanying indicators.